[M. KOGALNICEANU]

Răpirea Bucovineĭ

EDIŢIA a II-a

(DUPĂ CEA DIN 1875)

1910.

VĂLENIĬ-DE-MUNTE

«Neamul Românesc» — TIPOGRAFIE. — EDITURĂ — LEGĂTORIE DE CĂRŢĬ.

1911.

[M. KOGĂLNICEANU.]

Răpirea Bucovineĭ

EDIŢIA A II-a
(DUPĂ CEA DIN 1875.)

1910.

BUCUREŞTĬ
1910.

Grigore Alexandru Ghica,
Domn al Moldovei, ucis în 1777.

Sînt maĭ multe lunĭ de cînd Primarul de Cernăuţĭ, prin o proclamaţie în treĭ limbĭ, a invitat populaţiile de peste Molna a serba — prin ridicarea unuĭ monument în Capitala ţeriĭ — jubileul centenar al anexăriĭ Bucovineĭ către Imperiul Austrieĭ.

Această serbare este a se face în ziua de 25 April (7 Maiŭ) 1875, aducătoare aminte a zileĭ de 25 April (7 Maiŭ) 1775, cînd, prin o convenţie *cumpărată*, Turcia recunoscu faptul îndeplinit al *furăriĭ* a treĭ Ţinuturĭ ale Moldoveĭ, poreclite apoĭ de *Ducatul Bucovina!*

Opera răpiriĭ şi a corupţieĭ, proclamaţia d-luĭ Primar de Cernăuţĭ iĭ place a o numi: *împreunarea Bucovineĭ cu Austria.*

Primarul de Iaşĭ, în aplausele Românieĭ întregĭ, a hotărît ca în aceiaşĭ zi de 25 April (7 Maiŭ) 1875 să se serbeze în vechea Capitală a Moldoveĭ o panahidă religioasă şi tot acolo să se ridice un monument funerar spre eterna amin-

tire a luĭ Grigorie Ghica Voevod, carele, ca Domn şi ca Romîn, s'a fost împotrivit din toate puterile sale la deslipirea dela sînul mumeĭ-patrie a *dulcii Bucovine*, şi carele cu sîngele săŭ a plătit romăneasca sa resistenţă!

Ni propunem a examina aicĭ care din aceste două serbărĭ îşĭ poate găsi justificaţia sa, d'innaintea istorieĭ nepărtenitoare, d'innaintea moraleĭ publice, d'innaintea conştiinţeĭ umane.

Meşteşugurile odioase prin care Austria a izbutit a pune mîna pe cea maĭ frumoasă parte a Moldoveĭ, Cîmpulungul, vechea republică romînă, cu Suceava, Capitala Domnilor eroĭ, cu cele maĭ renumite şi maĭ bogate mănăstirĭ, ca Putna, purtătoarea oaselor luĭ Ştefan-cel-Mare şi a dinastieĭ Dragoşizilor —, aceste meşteşugurĭ, care d'innaintea eterneĭ justiţiĭ niciodată nu-şĭ pot dobîndi prescripţia, nu eraŭ pînă acum cunoscute decît prin tradiţiile moştenite de la bătrîniĭ ţeriĭ Moldoveĭ, marturĭ ocularĭ aĭ spoliaţiuniĭ.

Asemenea numaĭ inima poporuluĭ romîn — carele niciodată nu uită binele făcut — a fost singura arhivă ce ni-a păstrat în trăsăturĭ marĭ lupta perseverentă a luĭ Grigorie Ghica Voevod şi a boierilor Moldoveĭ pentru a nu se sfîşia moşia strămoşească.

O norocită indiscreţie ne pune astăzĭ în posiţie de-a dovedi — prin înseşĭ actele diploma-

tice ale aceleiaşĭ puterĭ care a conceput, a urzit şi a săvîrşit spoliaţia, — de a dovedi, zicem, că glasul poporuluĭ romîn este glasul adevăruluĭ, glasul luĭ Dumnezeŭ, atît în privinţa furăriĭ Bucovineĭ, cît şi în privinţa uciderii luĭ Grigorie Ghica Voevod, victimă a răzbunăriĭ Austrieĭ.

Avem supt ochĭ însăşĭ corespondenţa autentică urmată între principele de Kaunitz, Cancelariul imperial al Marieĭ-Tereseĭ, şi între baronul de Thugut, Internunciul austriac din Constantinopole, şi aceasta de la aniĭ 1771 şi pănă la 1777, în intervalul cărora s'a săvîrşit furarea Bucovineĭ şi drama sîngeroasă din Beilicul[1] din Iaşĭ.

Originalele acestor preţioase acte se află în Viena, şi anume în Arhiva secretă a Imperiuluĭ. Ele sînt scrise, cele maĭ multe, în limba germană; unele, în mic număr, sînt redigiate în limbile italiană saŭ francesă.

Voim şi noĭ a lua parte la jubileul jidanonemţesc din Cernăuţĭ. Aceasta o facem publicînd, într'o traducere fidelă, un extras al notelor diplomatice ale luĭ Kaunitz şi ale luĭ Thugut. Cu dînsele în mînă, faţă cu însuşĭ textul lor, ne credem în drept a susţinea că luarea Bucovineĭ este un act de spoliaţie, care în istoria modernă nu poate găsi o comparaţie,

[1] Conacul saŭ casa de gardă a Turcilor din Iaşi, în care Ghica a fost ucis.

— dacă nu o şi întrece, — decît în împărţirea Poloniei; că, prin urmare, statuia *Austriei* ce se proiectează a se erige în Cernăuţi nu va fi decît un monument ridicat viclenieĭ şi conrupţieĭ, decorat cu numele de *izbîndă diplomatică!*

Înseşĭ actele luĭ Kaunitz şi ale luĭ Thugut vor adeveri că, în timp cînd o Putere ce de secole pretinde a fi conducătoarea civilisaţieĭ germane în Orient, rupea cu toate datoriile internaţionale, cu toate legile moraleĭ publice şi private, spre a sfîşia o ţară slabă care nu avea altă greşeală decît de a avea districte, oraşe şi sate *bune de furat,* această mică ţară avea un Domn şi boierĭ, cari, deşi clasificaţĭ de barbarĭ, aŭ ştiut totuşĭ a resista bărbăteşte la toate ameninţările, la toate conrupţiile şi, în afacerea pămîntuluĭ lor, aŭ dat probe de un patriotism atît de învăpăiat şi de o virtute atît de energică, încît înşişĭ puterniciĭ lor despoietorĭ aŭ trebuit să le transmită posterităţiĭ.

Nu vom intra în amănunţimĭ, vom lăsa să vorbească înseşĭ aceste acte.

Iată ce ele desvălesc:

Austria pururea a rîvnit încorporarea Moldoveĭ şi a Valahieĭ. Cînd nu-ĭ venia la mînă a apuca tot, ea se mulţămia a lua şi părţĭ, şi chiar şi părticele. Lucrarea sa de cotropire cea maĭ favorită, care nu o expunea la niciun războiŭ,

la nicio greutate internaţională, pe care o urmà în timp şi de războiŭ şi de pace, şi, să o spunem, *o urmează şi astăzĭ* [1], — era strămutarea hotarelor, *prin innaintarea pajurilor imperiale.* Noĭ întrebuinţăm chiar frasa favorită a diplomaţilor Austrieĭ [2].

Pentru încorporarea întreagă a Principatelor Curtea din Viena găsia împotrivire în Rusia; de aceia vedem — în tot cursul secoluluĭ trecut, — pe miniştriĭ Austrieĭ, orĭ propuind Cabinetuluĭ din St.-Petersburg împărţirea Principatelor, orĭ, la ocasie bună, puind mîna pe o parte a Romănieĭ.

Părţile care, maĭ cu deosebire, aţîţaŭ poftele Austrieĭ eraŭ acele localităţĭ care ar fi pus-o în stăpînirea Carpaţilor pe amîndouă feţele lor. Aceste eraŭ, în Valahia, Banatul Craioveĭ, în Moldova Ţinuturile lăturare de la Ceremuş pănă la Milcov.

Ca dovadă cităm tractatul secret încheiat între Austria şi Poartă (6 Iulie 1771), din timpul războiuluĭ dintre Turcia şi Rusia. Prin acest tractat Austria promitea a lua parte la războiul în contra Ruşilor. Spre răsplătire însă, ea îşĭ asigura, prin articolul II, următoarele:

---

1 Vezĭ actele publicate în Broşura intitulată: *Interpelarea deputatuluĭ de Mehedinţĭ Grigorie Miculescu în privinţa călcărilor fruntarelor ţeriĭ;* Bucureştĭ, 1874.

2 Vezĭ notele luĭ Kaunitz şi ale luĭ Thugut, la pp, 5, 8, 34, 43.

«Sublima Poartă, pentru a da dovezĭ despre deplina sa gratitudine şi deplina sa recunoştinţă în faţă cu procedura generoasă a Maiestăţilor Lor Imperiale şi Regale Apostolice, li va lăsa de bună voie şi li va da ca dar întreaga parte a Principatuluĭ Valahieĭ care se mărgeneşte, de o parte cu graniţile Ardealuluĭ şi ale Banatuluĭ timişan, de altă parte cu Dunărea şi cu rîul Oltul, avînd Curtea imperială dreptul de superioritate asupra rîuluĭ Olt, etc.»

Această sfîşiare a Valahieĭ o cerea Austria, tocmaĭ cînd Rusia, sprijinind vechile capitulaţiĭ ale Principatelor Romîne, punea recunoaşterea independenţeĭ lor ca o condiţie *sine qua non* a încheieriĭ păciĭ cu Turcia.

De aceia Austria nu izbuti a pune mîna pe partea Valahieĭ de peste Olt. Dar un eveniment fatal uneĭ naţiunĭ, cu care România a fost secole întregĭ, cînd în amiciţie, cînd în războiŭ, *împărţirea Polonieĭ* între Rusia, Prusia şi Austria, veni să dea acesteia din urmă ocasia de a-şĭ îndrepta, pe socoteala Moldoveĭ, eşecul ce-l suferise din partea Valahieĭ, fără ca prin aceasta să renunţe la planurile eĭ asupra Olteniei.

În fatala împărţire a Polonieĭ (anul 1772), lotul Austrieĭ fu Galiţia cu Pocuţia, vechiul fief (feudă) al luĭ Ştefan-cel-Mare.

Odată stăpînă pe Galiţia, Austria trebuia să-şĭ deschidă o comunicaţie directă şi uşoară între

aceste provincii şi între Transilvania. Iĭ *trebuia un drum*, şi acest drum nu putea să treacă decît prin Moldova. *Iată ce inspiră întăia ideie a luăriĭ Bucovineĭ: Un singur drum.*

El se prefăcu apoĭ în luarea unuĭ teritoriu de 178 mile germane cvadrate, cu 233 de oraşe şi sate, cu munţiĭ ceĭ maĭ frumoşĭ, cu pădurile cele maĭ bogate, cu şesurile cele maĭ roditoare, în fine *cheia Moldoveĭ*, după cum mărturiseşte însuşĭ Kaunitz.

Dar Curţiĭ de Viena, pentru ca să devie stăpînă pe acest pămînt, iĭ trebuia un pretext, ea, care nu avea niciun drept! Acest pretext fu găsit. Pocuţia avea drepturĭ asupra Moldoveĭ! Maria-Teresa devenise suverana Pocuţieĭ, Maria-Teresa avea dreptul de a întregi hotarele Pocuţieĭ! Moldova de sus, cu vechea sa reşedinţă Suceava, cu episcopia ortodoxă de Rădăuţĭ, fundată de Alexandru-cel-Bun, cu mănăstirile Putna, Suceviţa, Voroneţul, Dragomirna, cu oraşul Cernăuţĭ, aĭ căruĭ ispravnicĭ figurau în toate hrisoavele, în toate legile ţeriĭ de la descălecătoare, în fine, *baştina*, *inima* Moldoveĭ erau numaĭ nişte călcărĭ de hotare ale Moldovenilor asupra Pocuţieĭ! Iată pretextul pe care Austria îl puse înnainte. *Ea nu reclamà decît reîntregirea hotarelor Pocuţieĭ!...*

Să nu ne rîdă cetitoriĭ noştri, să nu zică, că aicĭ facem o glumă nedemnă de istorie. Acesta

este, în adevăr, *pretextul* pus înnainte de Cabinetul de Viena spre a justifica luarea Bucovineĭ!

«Precum v'am înştiinţat», zice Kaunitz în nota sa către Thugut din 20 Septembre 1774, «decisia imperială este de a lua în stăpînire cunoscutul judeţ al Moldoveĭ, ca o *pertinenţă usurpată de Turcĭ* şi asupra căreia avem drepturĭ în virtutea cesiuniĭ uneĭ părţĭ a Republiciĭ Polonieĭ către Casa împărătească.»

De şi nu se atingea, pentru moment, decît de a pune mîna pe partea nordică a Moldoveĭ cu închipuitele drepturĭ ale Pocuţieĭ, principele Kaunitz nu esită la orĭce ocasie a declara că şi asupra Banatuluĭ Craioveĭ Austria ar avea titlurĭ cu drepturile Transilvanieĭ.

«Să arătăm Ministeriuluĭ turcesc», zice cancelariul imperial prin nota sa din 6 Ianuar 1775, «că afacerea este serioasă şi gravă. Aceasta se va pricepe din ocuparea efectuată a districtuluĭ bucovinean, din declaraţia ce veţĭ face că, până ce nu ne vom învoi cu Poarta prin o transacţie amicală, noĭ sîntem tare şi neîndoios hotărîţĭ a ne ţinea în stăpînirea *bucăţiĭ de pămînt, care, atît în privirea Ardealuluĭ, cît şi a Pocuţieĭ, a fost maĭ înnainte usurpată de către Valahĭ şi Moldovenĭ şi acum iarăşĭ este revendicată de noĭ.*»

Extractele de maĭ sus ni arată că Curtea de Viena nu se mulţămia a rosti numaĭ pretenţiile

sale! Ea se hotărîse a le şi realisa. *Ea se hotărîse a-şĭ însuşi mai întăiŭ lucrul, şi apoĭ a tratà.*

«Înalta opinie a A. V.», zicea Thugut luĭ Kaunitz, prin nota sa din 3 Februar 1773, apare în tot casul cu desăvîrşire nemerită, şi anume că este cu *mult maĭ uşor a susţinea o luare în stăpînire imediată* decît a ajunge la o cesiune din partea Porţiĭ şi că, prin urmare, ar fi maĭ bine dacă, la cea maĭ de aproape bună ocasie, *fără nicĭo reservă*, s'ar putea lua în stăpînire, etc.» Dar acea parte a Moldoveĭ ce se proiecta a se lua în *stăpînire* şi apoĭ a se negocia era, ca şi restul ţeriĭ—împreună cu Valahia—, ocupată de armatele ruseştĭ.

Rusia voià independenţa Principatelor, şi negreşit că nu cu Rusia se putea tratà despre cesiunea Bucovineĭ. Se aşteptà dar încheiarea păciĭ de la Cainargì, care înnapoiè Turcieĭ Valahia şi Moldavia, şi se alese epoca retrageriĭ armatelor ruseştĭ ca momentul cel maĭ favorabil pentru a se pune mîna pe Bucovina.

«Causele pentru care această luare în stăpînire nu s'a făcut în timpul războiuluĭ [1], sînt că Curtea împărătească nu voià să între, pentru chestiunea acestuĭ teritoriu, în negociaţie cu Rusia, pe cînd această Putere cîştigase Moldova şi Valahia *iure belli...*»

---

[1] Kaunitz către Thugut, 20 Septembre 1774.

«Pentru ca să nu aducem însă desplăcerĭ Curțiĭ Rusieĭ în relațiile sale cu Poarta și să-ĭ luăm orĭce cause de supărare, nu am întărziat de a aduce la cunoștința numituluĭ Feldmareșal (Rumiențov) intențiile și drepturile noastre, precum și de ce am lăsat afară din joc pe Curtea rusească, cerînd tot odată încuviințarea sa ca de acum înnainte să între trupele noastre în districtul moldovenesc numit, și, *îndată ce Rușiĭ vor fi evacuat Moldova, noĭ să împlîntăm pajurile noastre la hotare.*»

Aceste considerațiĭ și 5.000 de galbenĭ, împreună cu o tabachere de aur împodobită cu briliante[1], aŭ aranjat lucrurile de minune. Pe de o parte, Rușiĭ deșertaŭ Ținuturile Cernăuților, al Suceveĭ și al Cîmpulunguluĭ, pe de altă parte întraŭ în ele oștirile austriace, împlîntîndu-se pajurile pe unde li conveniaŭ, și înnaintîndu-le succesiv, ca într'o țară abandonată.

Aceasta se făcu în 1-iŭ Octombre 1774 c. n.

Noĭ ne oprim aicĭ.

Lăsăm ca înseșĭ actele diplomatice să desfășure măsurile ce Curtea din Viena a întrebuințat spre a dobîndi din partea Porțiĭ recunoașterea faptuluĭ îndeplinit, a *purtăriĭ samavolnice a Guvernuluĭ austriac*, cum o califică însușĭ Kaunitz[2].

[1] Kaunitz către Thugut, 7 Februar 1775.

[2] Kaunitz către Thugut, 20 Septembre 1774.

Tot Kaunitz se însărcinează a caracterisa aceste măsurĭ [1].

«Mijloacele ce le propunețĭ pentru a ajunge la scopul nostru consistă în *frică, conrupere și alte mijloace convingătoare.*»

Și aceste mijloace aŭ izbutit.

Prin convenția din 7 Maiŭ 1775, Turcia a recunoscut în principiu apucătura făcută de Austria.

Și acum, după ce prin înseșĭ actele Cabinetuluĭ din Viena, am dovedit că numaĭ ziua de 7 Maiŭ 1775 nu se cuvine a fi serbată ca o dată glorioasă pentru Austria, ni propunem să dovedim prin aceste acte legitimitatea și moralitatea serbăriĭ de doliu ce, simultaneŭ cu jubileul din Cernăuțĭ, are a serba în Iașĭ, în ziua de 25 April (7 Maiŭ) 1875.

Grigorie Ghica, chiar înnainte de a fi numit Domn al Moldoveĭ, nu convenia oamenilor Austrieĭ. Eĭ îl cunoșteaŭ încă de cînd fusese Domn în Țara-Românească (1768-17 Novembre 1769). El era privit ca partisan al Rusieĭ. Dar atuncĭ, față cu tirania turcească, toată nația românească era devotată Rusieĭ. Ecaterina, declarînd războiŭ Turcieĭ (1769), înscrisese în manifestul săŭ, ca articol principal, desrobirea popoarelor creștine de supt jugul otoman; și la deosebitele

[1] Kaunitz către Thugut, 20 Ianuar 1775.

conferinţe, ţinute pentru precurmarea luptei, Curtea de St.-Petersburg punea independenţa Principatelor ca o condiţie *sine qua non* a încheierii păcei.

Cu totul altă politică se urmà de către Curtea din Viena în privinţa naţiunilor creştine din Orient, şi mai ales în privinţa Principatelor. Maria-Teresa încheiè în 1771 tratatul secret, de care am vorbit mai sus, spre a se alia cu Turcia în contra Rusiei. În timpul conferinţelor, miniştrii austriaci fură cei mai întăiŭ spre a face a nu izbuti planul Curţii din St.-Petersburg privitor la independenţa Principatelor. Miniştrii austriaci lucrară chiar ca nici măcar vechile capitulaţii ale Principatelor să nu fie consfinţite prin tratatul de la Cainargi. Şi, între aceste, Curtea din Viena mai urmăria să puie mîna şi pe Ţinuturile bucovinene şi oltene!

Cine dar, în Valahia saŭ şi Moldova, putea să fie partisan al Austriei? De aceia, cînd se puse înnainte candidatura lui Grigore Ghica la tronul Moldaviei, baronul de Thugut exclamâ strigătul de alarmă [1]. Numai cînd miniştrii austriaci se convinseră că Grigore Ghica nu *putea fi combătut*, ei se hotărîră a face, din nevoie, voie bună!

De aceia Kaunitz răspunse lui Thugut în 6

---

1 Nota lui Thugut din 17 August 1774.

Septembre 1774: «Dacă Poarta nu a luat nicĭ-o decisie în privința viitoruluĭ Domn al Moldoveĭ, şi, *de vreme ce ea nu se va opune dorințeĭ energice a Cabinetuluĭ rusesc*, mi se pare că lucrul cel maĭ nemerit ar fi ca E. V. să nu puneţĭ nicĭ o piedecă luĭ Ghica, ci, maĭ ales, să-l ajutaţĭ într'un mod *ostensibil*, dînd a înțelege, atît luĭ, cît şi rudelor luĭ, că aşteptăm ca noul Domn să fie maĭ sincer şi maĭ devotat Curţiĭ noastre decît a fost maĭ înnainte. E cu atît maĭ important a ne asigura astăzĭ bunele disposiţiĭ ale acestuĭ Domn, că în *județul moldovenesc cunoscut*, care formează hotarul litigios de lîngă Pocuția, se află în adevăr cîteva trupe de ale noastre şi că sîntem decişĭ, îndată după retragerea Feldmareşaluluĭ Rumienţov, de a lua în stăpînire Pocuția (?), *împlîntînd pajurile împărăteştĭ*.»

Dar, cu toate asigurările de amiciție din partea Curţiĭ din Viena, Grigorie Ghica nu se abătu de la datoriile sale către țara căreia fu Domn.

La întrarea Austriacilor în Ţinuturile de sus ale Bucovineĭ, *boieriĭ Divanuluĭ Moldoveĭ* se grăbiră a încunoştiința pe Poartă şi a protesta [1].

După suirea pe tron a luĭ Grigore Ghica, aceste protestărĭ aŭ devenit şi maĭ energice.

---

[1] Nota luĭ Thugut către Kaunitz cu data de 3 August 1774.

Prin o depeşă către Poartă[1], Ghica arată că «ocuparea Bucovineĭ nu corespundea de loc cu asigurările de amiciţie ce se daŭ Porţiĭ de către Curtea împărătească; că partea ocupată a Moldoveĭ întrece în îmbielşugare şi valoare toată cealaltă parte a ţeriĭ; că *locuitoriĭ Moldoveĭ cer cu stăruinţă* ca Poarta să-ĭ apere; că, dacă Sultanul, în contra aşteptăriĭ generale, nu va îmbrăţişa causa provincieĭ supusă suzeranităţiĭ sale, Moldoveniĭ se vor găsi în marea îndoială, la ce mijloace să recurgă spre a înlătura pericolul, *adecă dacă să lucreze eĭ singurĭ cu înseşĭ puterile lor pentru a lor scăpare, saŭ dacă, nefiind apăraţĭ de suzeranul lor, să alerge la o altă Putere străină!*» Şi, după aceste considerante, pe care Internunţiul austriac le numeşte *insolente* şi pe care istoria le va numi patriotice, Ghica îşĭ sfîrşia romăneasca depeşă asigurînd pe Poartă că trupele austriace care întraseră în Moldova eraŭ puţine la număr şi că *nu ar fi greŭ a le răspinge.*

Nemulţămit cu atîta, Ghica, în capul uneĭ deputaţiĭ a boierilor moldovenĭ, se duse la Feldmareşalul Rumienţov spre a se sfătui ce era de făcut.

---

[1] Vezĭ depeşa interesantă a luĭ Thugut către Kaunitz din 4 Ianuar 1775, şi care cuprinde pe larg depeşa luĭ Grigorie Ghica.

Dar şi Poarta şi Rumienţov nu simţiaŭ ce simţia Ghica şi cu boieriĭ săĭ.

Reis-Efendi, care primise depeşa luĭ Ghica, «se mărgeni a releva numaĭ neruşinarea cutezătoareĭ ameninţărĭ, că *anume Moldova s'ar putea simţi silită a recurge chiar şi la o protecţie străină*», şi Thugut adăogi că «ministrul turc a vorbit despre aceasta cu toată învierşunarea uneĭ amărăciunĭ agitate de slăbiciunea răzbunăriĭ» [1]. Cît despre Rumienţov, tabacherea cu briliante şi miile de galbenĭ austriacĭ fuseseră îndestule spre a-ĭ închide gura şi a nu da nicĭo speranţă Moldovenilor. Dar aceasta nu descuraja de loc nicĭ pe Grigorie Ghica, nicĭ pe boieriĭ Divanuluĭ.

Eĭ îşĭ urmaŭ calea înnainte, ridicînd în fiecare zi noĭ piedecĭ în contra smulgeriĭ Bucovineĭ. Ghica-Vodă maĭ avea şi duşmaniĭ din lăuntru. Confratele săŭ, Alexandru Ipsilanti, Domnul Vahieĭ, era spionul Austrieĭ; el desvălia, fără ruşine, luĭ Thugut toate cugetările, toate faptele luĭ Ghica. Pe de altă parte, Constantin Moruzi, dragomanul Porţiĭ şi rivalul luĭ Ghica la Domnia Moldoveĭ, şi care nu putea ierta acestuia că fusese maĭ fericit decît el, jurîndu-ĭ pentru aceasta

---

[1] Vezĭ depeşa interesantă a luĭ Thugut către Kaunitz din 4 Ianuar 1775, şi care cuprinde pe larg depeşa luĭ Grigorie Ghica.

o ură de moarte, Constantin Moruzi era braţul drept al luĭ Thugut. El nu numaĭ că destăinuia Internunţiuluĭ austriac lucrările miniştrilor otomanĭ, dar el era încă pe lîngă aceştia sprijinitorul politiceĭ şi al cerinţelor Curţiĭ din Viena. De aceia, la încheiarea convenţieĭ din 7 Maiŭ 1775, el şi fu răsplătit cu zece miĭ de leĭ, promişĭ de maĭ înnainte, şi la care ocasie Thugut adăugi următoarea frasă caracteristică: «fiindcă această sumă, *spre maĭ mare păzire a secretuluĭ*, s'a număraț în 2.500 de galbenĭ funducliĭ, s'a plătit de fiecare galben funducliŭ un agio de cincĭ parale». Şi, spre marea nenorocire a bietuluĭ Domn, el era trădat de însuşĭ agentul ţeriĭ la Constantinopole, de însuşĭ socrul săŭ, de *Iacovachi Rizo.*

Dar, cu cît greutăţile sporiaŭ, cu atîta se sporia şi energia luĭ Ghica Voevod. Singur, părăsit de toţĭ, necontînd decît pe Dumnezeŭ şi pe dreptatea causeĭ ce apăra, el se ţinu neclintit în hotărîrea sa, spre a da piept Austrieĭ şi a apăra moştenirea luĭ Ştefan cel-Mare. Marturul cel maĭ veridic în favoarea energieĭ patriotice a luĭ Ghica este însuşĭ Thugut, Internunciul imperial al Austrieĭ. Notele sale către principele de Kaunitz sînt panegiricul cel maĭ frumos al caracteruluĭ bărbătesc şi românesc al Domnuluĭ Moldoveĭ, Grigorie Ghica, şi al boierilor moldovenĭ din *acel timp.*

Protesturĭ, memoriale, planurĭ topografice, se trimeteaŭ în toate zilele la Poartă, şi, cînd lipcaniĭ ţeriĭ nu ajungeaŭ, saŭ că era frică de a fi atacaţĭ saŭ surprinşĭ, atuncĭ se întrebuinţaŭ şi curieriĭ miniştrilor ruseştĭ saŭ prusienĭ. El arăta Porţiĭ că Austria nu se maĭ mărgenia a cere un singur drum spre a uni Galiţia cu Pocuţia, că ea zilnic îşĭ sporia pretenţiile şi-şĭ întindea ocupaţia, sărind din valea Moldoveĭ în valea Siretiuluĭ, şi din valea Siretiuluĭ în aceia a Prutuluĭ, şi din aceia a Prutuluĭ în aceia a Nistruluĭ, trăgîndu-şĭ astfel un hotar din Ardeal pănă supt zidurile Hotinuluĭ, şi de treĭ orĭ mutîndu-şĭ pajurile, şi de treĭ orĭ împlîntînd ghiarele lor maĭ adînc în trupul nenorociteĭ Moldove!

Dar toate fură în zădar. Aurul, briliantele, cuţitele cu pietre scumpe, oglinzile de Veneţia, vasele de porţelan, aceste fură maĭ puternice decît dreptatea Moldoveĭ şi chiar interesul Turcieĭ; şi furarea Bucovineĭ fu un fapt îndeplinit şi recunoscut de miniştriĭ otomanĭ! Şi totuşĭ Ghica-Vodă nu se descurajă. El atuncĭ se sili a face ca pămîntul dat să fie cît se poate maĭ mic; el ceru ca măcar el să fie numit comisar hotarnic din partea Turcieĭ, *spre a păstra afacerea în mînile sale.*

Austria îĭ stătu şi aicĭ împotrivă, şi el nu putu izbuti[1]. Atuncĭ se adresâ la generositatea

[1] Thugut către Kaunitz, 18 Ianuar 1775.

Austrieĭ; el se rugâ cu lacrămĭ către Internunciu, ca, spre compensaţie a mariĭ pagube ce avea a suferi Moldova, să o ajute măcar a dobîndi de la Turcĭ surparea cetăţiĭ Hotinuluĭ şi înnapoierea raieleĭ [1] către Moldova. Dar şi aicĭ fu refusat, întîmpinînd Thugut că aceasta era o propunere vicleană, menită a aduce vrajbă între Austria şi între Turcia [2].

Într'aceste, Ghica maĭ fu lovit şi de răspunsul ce primi de la Petersburg, în urma recursuluĭ formal ce boieriĭ moldovenĭ făcură către Împărăteasa Ecaterina, cerînd protecţia rusească contra întreprinderiĭ Austriacilor. Răspunsul fu amînat; şi, cînd fu dat, el se resuma în întîmpinarea că: «după ce armata rusească a ieşit din Moldova şi această provincie s'a redat Porţiĭ, ea a întrat iarăşĭ supt protecţia acesteia, şi Rusia nu se poate amesteca în această afacere ci este nevoită a o lăsa Porţiĭ!» [3].

Şi astfel Moldova şi cu Domnul eĭ eraŭ părăsiţĭ de Dumnezeŭ şi de oamenĭ!

Şi aşa se încheiè Convenţia din 7 Maiŭ (25 April) 1775.

Dar şi după împlinirea faptuluĭ, Ghica nu se opri în calea sa.

---

[1] Teritoriul împrejurul cetăţiĭ şi care se ocupa de Turcĭ se numia Raiaua Hotinuluĭ.

[2] Nota luĭ Thugut din 18 Ianuar 1775.

[3] Kaunitz către Thugut, 21 Februar 1775.

El însărcină pe agentul său a stărui ca măcar vechea Capitală a Moldoveĭ, bătrîna Suceavă, să nu fie osîndită a deveni austriacă! Lăsăm aicĭ pe norocosul Thugut să ni spuie răspunsul ce a dat acesteĭ cererĭ:

«Rizo mi-a făcut întrebarea, cît se poate de searbădă, dacă n'ar fi cu putinţă ca, la marcarea granițelor, care va urmà în curînd, *oraşul Suceava*, care maĭ nainte a fost reşedința Domnilor moldovenĭ, să rămînă tot Moldoveĭ.

«Am spus luĭ Iacovachi Rizo, fără reservă, că nu mă voiŭ însărcina nicĭ de cum a mă adresà către prea-înnalta Curte cu o asemenea cerere. L-am făcut să priceapă maĭ departe că cunosc purtarea Voevoduluĭ Ghica şi uneltirile luĭ secrete, cu care în decursul negociațieĭ s'a încercat necurmat să ni strice, şi i-am spus că ele nu se potrivesc cu frumoasele luĭ declarațiĭ [1].»

Socotesc că aicĭ ne putem opri. Nu maĭ avem nevoie de maĭ multe dovezĭ spre a arăta cît de fundat este bunul renume ce Grigorie Ghica a lăsat posterităţiĭ! Vom maĭ adăogi încă cîteva cuvinte, scoase din corespondența austriacă, şi care sînt un noŭ tribut plătit de chiar Austria, nu numaĭ patriotismuluĭ, dar şi moralităţiĭ Domnuluĭ Moldoveĭ.

«De şi nu ni rămîne îndoială», zice Thugut [2],

---

[1] Thugut către Kaunitz, 3 Iunie 1775.

[2] Thugut către Kuanitz, 3 Iunie 1773.

«că, într'adevăr, nu numaĭ că nu putem aştepta de la Voevodul Ghica cîtuşĭ de puţină bunăvoinţă, ci, din contra, totdeauna trebuie să ne îngrijim de manifestaţiile antipatieĭ sale pline de răutăţĭ în contra prea-înnaltelor interese, antipatiĭ care acuma, după ce i s'a micşurat principatul, aŭ crescut cu desăvîrşire, putem fi de maĭ nainte încredinţaţĭ că el va încerca toate mijloacele ca, de o parte, după putinţă, să ducă pe comisarul graniţelor turceştĭ în rătăcire, iar, pe de altă parte, cu astuţia sa îndatinată, supt aparenţa supuneriĭ, să pună toate cursele posibile comisarilor cesaro-regeştĭ.»

Şi Internunţiul avu dreptate. Ghica îşĭ conteni lupta numaĭ cînd se puse cel de pe urmă stîlp la tragerea hotaruluĭ care desăvîrşise furarea Bucovineĭ!

Să maĭ adăogim cîteva liniĭ, din această notă; ele vor fi cele din urmă, dar ele tot odată vor fi *concludente.*

«O remuneraţie ce s'ar da luĭ Ghica», zice Internunţiul, «cînd afacerea va fi regulată, ar fi o cheltuială zădarnică şi fără folos, şi anume cu atît maĭ mult, fiindcă la acest Grec (?) fals şi necredincios, pentru orĭce bunătate a Maiestăţilor Lor fără îndoială nu putem aştepta alta decît ingratitudine. De altă parte, considerînd cum lumea îl judecă aicĭ, *nu va fi greŭ în viitor*, dacă el ar merge cu neruşinarea pănă a

arăta într'una orĭ altă afacere vre o purtare neplăcută, saŭ a-l face *să tremure de frica pedepselor, pe care am îndemna Poarta să i le dea,* saŭ a-l face ca *via facti,* fără a întra cu Poarta şi în această privinţă în vre-un deosebit impegno, *să simţească cea maĭ înnaltă disgraţie.»*

În urma acestor cuvinte atît de expresive, maĭ este trebuinţă să spunem cine a condus braţul asasinilor de la Beilic?

Dacă vre-odată cuvintele luĭ Francisc I-iŭ al Franciei *tout est perdu, fors l'honneur* se vor aplica la vre-un eveniment, aceasta este negreşit la purtarea luĭ Grigorie Ghica şi a boierilor moldovenĭ faţă cu răpirea Bucovineĭ.

Recunoaşterea acestuĭ fapt odios a fost cumpărată, a fost resultatul conrupţieĭ întinse pe cea maĭ mare scară.

Ruşĭ, Turcĭ, Grecĭ, toţĭ s'aŭ vîndut pe banĭ şi pe odoare, de la feldmareşalul mariĭ Ecaterine, de la Reis-Efendi al Porţiĭ Otomane, pănă la dragomanul Porţiĭ, Costachi Moruzi, pănă la Grecul Iacovachi Rizo, nedemnul socru şi capuchehaie al Domnuluĭ Moldoveĭ.

În lunga listă de conrupţĭ, pe care Thugut o împărţeşte fără ruşine cancelaruluĭ Marieĭ-Tereseĭ, *un singur nume romănesc nu se găseşte.* În mijlocul conrupţieĭ generale, numaĭ *Moldova legală,* numaĭ *Grigorie Ghica Voevod* şi cu *boierii Divanuluĭ* săŭ s'aŭ ţinut neconrupţĭ.

După o sută de anĭ de uitare, Arhiva secretă a Curţiĭ din Viena s'a însărcinat a ni scoate la lumină *vechea virtute românească* cu o aureolă întinerită, întocmaĭ ca şi aurul care reiese maĭ strălucit după încercarea foculuĭ.

Cînd virtutea strămoşilor noştri va reînvia între noĭ, ni va reveni şi dulcea Bucovină. Căcĭ minciuna, conrupţia şi răpirea niciodată nu pot constitui un drept; căcĭ causele cele maĭ drepte, întocmaĭ ca şi dreptatea luĭ Dumnezeŭ, nu pier niciodată.

PREȚUL: 15 BANĬ.